

Whittaker fogadja őket. Később csatlakozik hozzájuk Leif Ove Andnes, a Mahler Kamarazenekar „The Beethoven Journey” sorozatának zenei vezetője és zongoristája, aki a hangversenyzongora felfedezésére invitálja őket. A gyermekek ezúttal is megfoghatják a hangszert. Van, aki aláfekszik, mások kezeik érintésével érzékelik, mi történik a zongora belsejében. Ezt követi a zenekari próba, amelynek során a gyermekek a színpadon, a zenészek között foglalhatnak helyet. Így érezhetik a rezgéseket és hangzásokat, akár a nagybőgő „brummogását” is. Végül pedig a zenekar a gyerekek „dirigálása” mellett játszik improvizációkat. „Ez nagyon érdekes, hiszen a vezénylés és a siketek gesztikulációja az arc, a kéz és a test bevonásával alkalmazott jelnyelv részévé válnak. Miután a gyermekek megszokták, hogy ily módon fejezik ki magukat, gyakran meglepően kifejezően, élénken és nagy kísérletező kedvvel vezényelnek” – meséli Christian Heubes.

A „Feel the Music” projekt harmadik részében a gyermekek, miután végigvezették őket a hangverseny helyszínéül szolgáló épületben, tanáraikkal és szüleikkel közö-

sen meghallgatják a Mahler Kamarazenekar hangversenyét. Ekkorra már minden esetleges gát és félelem feloldódott bennük, hiszen ismerik a zenészeket, és betekintést nyerhettek Beethoven zenei világába is.

2012 májusa óta hét „Feel the Music” projekt lebonyolítására került sor különböző országok partneriskoláinak összesen 140 tanulója részvételével, akiknek – Bresciából, Kölnből, Prágából és Dublinból érkező – egyharmada 2014 szeptemberében a bonni Beethoven-fesztiválon, a halláskárosult gyermekek, az Esseni-dóm leánykara és a Mahler Kamarazenekar közös hangversenye alkalmából újra találkozhatott a Mahler Kamarazenekarral. A hangverseny programján a gyermekek származása szerinti négy ország dalai szerepeltek hagyományos énekhangon egyidejű jelnyelvi tolmácsolással.

A gyermekek és tanáraik a négynapos ott-tartózkodás során programokon vehettek részt, és egymással is ismerkedhettek. Egyidejűleg „Minden érzékkel hallani” címmel sor került egy zeneművészek, programszervezők, pedagógusok és érdeklődő laikusok számára megrendezett

szimpóziumra is, amelynek témája a halláskárosodás és a zenével való foglalkozás összeegyeztethetősége volt. A rendezvény során kiderült, továbbra is több a kérdés e téren, mint a válasz: mely érzékelési szinteken tapasztalható a zene? Milyen módon tudjuk lehetővé tenni a zene sokrétű megismerését? Milyen a halláskárosult gyermekek számára ideális zenepedagógia? Mit jelent a halláskárosodás a tényleges zenélés terén? És nem utolsósorban: hogyan tudjuk bevonni a hallássérült embereket a zenei közéletbe? A szimpózium résztvevői szakmai előadások, tapasztalati beszámolók és gyakorlati feladatok keretében keresték ezekre a kérdésekre a választ. És noha a válaszok és lehetséges megoldások megtalálása még jó ideig el fog tartani, a Mahler Kamarazenekar és partnereinek kezdeményezése már most hozzájárult ahhoz, hogy a hallássérültekkel kapcsolatos kommunikációs akadályok legalább időszakosan megszűnjenek.

*(Das Orchester 14/12 –
köszönjük a közlés jogát)*

Christoph Plass

A kínálat növeli a keresletet

Zeneturizmus az utazásszervezők szemszögéből

A zeneturizmus virágzik: a Die Zeit utazási magazinjának idén először külön zeneturisztikai katalógust kellett kiadnia, az ADAC pedig bizonyos utakat öt alkalommal is meg tudott hirdetni. A kulturális szolgáltatók munkafolyamatai azonban többnyire eltérnek az idegenfogalmi szolgáltatók időbeosztásától.

Amikor a River Cloud II végül lehorgonyzott Budapesten, 66 ember érezte magát boldognak. Közülük 65-en egy héten keresztül hajóztak az ötcsillagos hajón a Dunán lefelé főként azzal a céllal, hogy mindenhol kikössenek, ahol van valami hallani-, illetve látnivaló. A 66. ember mindeközben a Frankfurt am Main-i irodában ült, de gondolatban minden bizonnyal ő is pezsgőt bontott a sikeres út végén. A Dunán megtett „zenei kereszt-hadjárat” ötletével Elke Vollmar, az ADAC hessen-thüringiai részle-

gének zene- és kempingturizmusért felelős vezetője egy rendkívül sikeres kezdeményezést indított útjára. Pontosabban egy újabb sikeres kezdeményezést, ugyanis más turisztikai szolgáltatóknál dolgozó kollégáival egyetemben számos egyéb programot is kínál az érdeklődők számára.

A zenei turizmus piaca nagy és egyre növekszik. A németek szívesen kerekednek fel – akár csoportosan vagy egyénileg is –, hogy saját városuk koncerttermein kívül is hódoljanak a zene iránti szenvedélyüknek.

Vannak, akik Németország kulturális nagyvárosait célozzák meg, de vannak olyanok is, akik messzebbre tekintenek, és egy új operaház mellett egy új országot és új várost is meg szeretnének ismerni – természetesen mindent elérhető távolságban.

„Sydney például már túl messze van” – mondja Elke Vollmar. Bár a sydney-i operaház sziluettjét minden általános műveltséggel rendelkező ember ismeri, de egy előadásért 20 órás repülőutat bevállalni, már túl sok lenne a jóból. Omán azonban már közelebb van. „Nemrég nyitotta meg ott kapuit egy új operaház, ami számunkra igencsak érdekes lehet” – meséli Elke Vollmar, aki amellet, hogy az Arab-félsziget és Dél-Afrika felé kacsintgat, már egy jövő évi újabb nagy projekt gondolatát dédelgeti, amelynek (egyik) úti célja New York lesz: repülőút a Nagy Almába, hangverseny a MET-ben, majd hazaút a Queen Mary II-n

Anglián keresztül, összekötve még egy további zenei élménnyel. Elke Vollmar biztos benne, hogy lesz rá kereslet, mert az emberek egyre több eseményre vágnak, és ezért egyre több pénzt is hajlandók kiadni.

„A nyugdíjas professzortól a visszavonult ügyvédig sokféle utazót ölel át ez az egyedi vendégkör.” Elke Vollmar ügyfelei közé jól szituált nyugdíjasok, egyedül utazó művészetrajongók és örökifjú idősök tartoznak. És ez jelenti az általa kínált utazások egyik vonzerejét: azonos érdeklődésű és hasonló intelligenciájú emberek megismerése és a velük folytatott gondolatcsere sok zenei utazó számára jelent plusz értéket az utazás mellett, amelynek úti célja akár másodrangú is lehet.

Bécs, München vagy Drezda azok a városok, amelyekbe az ADAC egész évben, akár több alkalommal is szervez utakat, mert önmagukban is számos látnivalót kínálnak, és a városlátogatások, illetve idegenvezető kíséretében kínált programok jól kombinálhatók a kulturális előadásokkal. Az ADAC évente 120, 70 százalékban csoportos zenei utat kínál. A németek szívesen utaznak Lengyelországba: a közkedvelt úti célok rangsorának elején Varsó, Brassó és Krakkó található. Máskülönben többnyire a zenei műfaj a döntő.

„A modern előadások külön kategóriába tartoznak, sok vendégünk többnyire nem találja őket vonzóknak” – vallja be Elke Vollmar. Ilyen esetben tehát a fellépő művész vagy a város vonzerejét kell kihasználnia. Ami magát a zenét illeti, arról külön ranglistával rendelkezik, ami jól jön a katalógus összeállításakor: „Az operák viszik a prímet, a hangversenyek akkor kelendők, ha nagyhírű karmester vezényli őket. A balettelőadások pedig csak ráadásként működnek.” Az emberek sokkal szívesebben elutaznak egy másik városba, hogy akár tízedszer is meghallgassák kedvenc operájukat, mint hogy néhány kilométert utazzanak egy ismeretlen balettelőadásért.

Ez azonban nem gond, a zenei turizmust kínáló irodák egyik legnagyobb feladata ugyanis, hogy a régizet az újjal kombinálják. Noha a programokban és katalógusokban gyakran megtalálhatók ugyanazok a jól ismert operaklasszikusok, a programszervezők kínálata mind más és más. Christa Zapf számára minden évben nagy kérdést jelent, hogy hány jegyet szerezzen be elővételben a Salzburgi Ünnepi Játékokra. „A velünk utazó ügyfelek ugyanis a legjobb helyekre szóló jegyeket szeretnék, de sosem lehet előre tudni, hogy hányan foglalnak majd utat” – meséli a Heideker-Reisen

utazási iroda munkatársa, akinek olykor vállalnia kell az ilyen jellegű pénzügyi kockázatokat is. A nagyobb fesztiválokkal kapcsolatosan azonban mégsem ez jelenti Christa Zapf számára a legnagyobb gondot, sokkal inkább az idő kérdése: miközben egész nyáron a jövő évi katalóguson dolgozik, amelyet november táján küldenek meg a törzsügyfelek számára, a legtöbb fesztivál csak az adott év márciusára állítja össze a programját. Zenei program nélkül azonban természetesen nincs sok értelme zenét kínálni, ahogyan tavasszal sem igazán szerencsés nyári utazással előállni.

Az ügyfelek ugyanis legalább olyan magas igényeket támasztanak az utazással szemben, mint Christa Zapf maga. Legyen szó a Bregenzi Ünnepi Játékokról vagy a Kissinger Sommer fesztiválról, Prágáról, Krakkóról vagy Budapestről, illetve a német kulturális központokról, Münchenről, Berlinről vagy Drezdáról: mindig mindennek a legjobbnak kell lennie, a vendégek mindig szeretnének (és kell is kapjanak) valami olyan pluszt, amire önállóan szervezett út során nem nyílhatna lehetőségük. A Heideker 270 oldalas katalógusában a zenei utakat bemutató 20 oldal minden bizonnyal nem a legalacsonyabb árkategóriát képviseli. A zenei turizmus – a forgalom és a ráfordítás tekintetében – az utazási iroda munkájának mintegy egyötödét teszi ki. És a Heideker egyértelmű célja, hogy tovább bővítse ezt az ágazatot. Egy szintén növekedési pályán mozgó szolgáltató a ZEIT Reisen, amely új még a zenei turizmus ágazatában, azonban Christopher Alexander, a kiadó utazási részlegének vezetője szerint csak egy irány van: előre. Naptárában évente 25 csoportos zenei út található, és közel kétszer ennyi utat kínál egyéni utazók számára, akiknek száma az elmúlt öt év alatt folyamatosan növekedett: „Sokszor előfordul, hogy valakit nagyon érdekelne valamelyik utunk, de az adott időpontban mégsem ér rá, ezért megkérdezi, hogy máskor is igénybe vehető-e esetleg az adott csomag.”

A németeknek nincsenek abszolút preferenciái abban a tekintetben, hogy mit szeretnének látni és hallani, meséli Christopher Alexander: „A balettelőadások a kínálatunk kisebb részét teszik ki, a többi műfajban azonban kiegyenlítettnek mondhatók az előadási számok.” Az utasok körében egyre népszerűbbek a közismert művek és fesztiválok mellett a kis „zenei gyöngyszemek”. Az Arnstadtban megrendezésre kerülő nyári Bach-fesztivál például egy ilyen gyöngyszem: a „még éppen jó méretű”, kicsoportos út egy olyan fesztiválra, amelyet még

nem árasztanak el a világ minden tájáról érkező turisták, mind az utazási iroda, mind az utasok számára kedvező. A program rögtön be is vált.

A ZEIT Reisen a jelenlegi, a zenei turizmusban rejlő lehetőségeket még korántsem teljes mértékben kimerítő kínálat ilyen gyöngyszemekkel történő bővítését tűzte ki céljául. Ha tehát dönteniük kell a klasszikus zene valamely fellegvára vagy egy kisebb, ismeretlen zenei központ felfedezése között, többnyire ez utóbbi mellett döntenek. „Olyan ajánlatokat keresünk, amelyek széles zenei választékot képviselnek, és egyidejűleg izgalmas programlehetőségeket is tartogatnak. Ilyen például a művészekkel folytatott beszélgetés.” Mindezek eredményeként egyre többen foglalják a csomagajánlatokat, amelyek mostanra az utazások 40 százalékát teszik ki.

Ha valaki nem a társasutazás mellett dönt, annak nem biztos, hogy csak az az oka, hogy az adott időpont nem felel meg neki, hanem előfordulhat, hogy alapvetően nem szereti a csoportos utakat. „Egyre jobban sikerül kiismernünk utasainkat” – meséli Christopher Alexander, aki azt is felmérte már, mennyi ideig hajlandó egy általában önállóan utazó ember csoportban létezni: négy napig, és nem tovább.

A nagy létszámú csoportnál is rosszabb a programszervező szempontjából, ha egy utat a túl kevés jelentkező miatt kell lemondani. Ilyenkor előfordul, hogy a szervező tíz fő alatti csoportot utaztat. Ez azonban nagyon ritkán fordul elő, hangsúlyozza Christopher Alexander, és hozzáfűzi: „a kínálatnál nagymértékben növekszik a kereslet is”. Ez olyannyira igaz, hogy egyes utakat már a katalógus novemberi megjelenésekor lefoglalnak úgy is, hogy arra csak a következő év decemberében kerül sor. „Ezzel szemben vannak olyanok is, akik a Salzburgi Ünnepi Játékok előtt egy héttel keresnek meg bennünket, hogy tudunk-e még nekik helyet biztosítani.” A németekre láthatóan a spontán döntések és a több hónapos tervezés két véglete a jellemző.

Összességében megállapítható, hogy az emberek számára egyre fontosabb, hogy zenei témájú kínálatok közül is válogathassanak, és egyre többen hajlandóak is ezért fizetni. Nincsenek azonban arra vonatkozó tapasztalatok és statisztikák sem, hogy hányan vannak, akik a távoli opera- vagy hangverseny-látogatás mellett a saját városuk, környezetük kínálatból is válogatnak. Biztosan nem kevesen.

(Das Orchester 14/10 – köszönjük a közlés jogát)